

... alebo od slovnej modlitby cez rozjímanie, afektívnu modlitbu až k mlčaniu vnútornej modlitby.

BOŽIE SLOVO:

(Mt 6, 6-8)

Čítanie zo sv. evanjelia podľa Matúša: *Ježiš hovoril zástupom: Keď sa ty ideš modliť, vojdí do svojej izby, zatvor za sebou dvere a modli sa k svojmu Otcovi, ktorý je v skrytosti. A tvoj Otec ťa odmeni, lebo on vidí aj v skrytosti.* ⁷ *Keď sa modlite, nehovorte veľa ako pohania. Myslia si, že budú vypočúť pre svoju mnohovravnosť.* ⁸ *Nenapodobňujte ich; veď váš Otec vie, čo potrebujete, prv, ako by ste ho prosili.* Počuli sme Božie slovo.

KATECHÉZKA

(porov. www.inky.sk, katechézy / úvahy č. 295, 347, 160)

Pripomeňme si z minula, že modlitba, to je výprava na púšť, za hranice možností a schopností rozumu, za hranice sebestva a sústredenosti na seba, do ticha vonkajšieho a hlavne ticha a mlčania vnútorného, kde na náš čaká Boh, aby sa prihovárал nášmu srdcu spôsobom, ktorý žiadne slová nedokážu opísať, pretože jednoducho neexistujú slová, ktoré by túto skúsenosť vyjadrovali.

Táto cesta sa začína tu, vo svete a má podobu slovnej, hovorenej modlitby. Vlastnými slovami alebo naučené modlitby z knihy. Je to úplný začiatok. A ako každý začiatok, je nedokonalý. Skrýva v sebe dve veľké nebezpečenstvá. Tým prvým, ktorému je vari viac náchylná modlitba vlastnými slovami, je sústredenosť na seba, na svoje Ego. V centre sme my, naše problémy, naše túžby, naše potreby, naše vášne, naša žiadostivosť. *Sme ako malé deti, ktoré stále niečo od rodičov žiadajú, ale len málo alebo vôbec ich počúvajú.* Podobne my, stále hovoríme Bohu o sebe a svojich túžbach, o tom, čo si myslíme, že potrebujeme – ale vôbec alebo takmer vôbec Ho nepočúvame. Ak sa takto modlíme stále, môže sa nám stať, že Boh pre nás bude ako *predavačka v obchode, kam roky chodíme, denne sa s ňou stretávame, ale vlastne ani nevieme, ako sa volá a už vôbec nič o nej samej, lebo nikdy sme sa o ňu nezaujímal, len o tovar, po ktorý sme si k nej chodili.* Druhým nebezpečenstvom, ktorému sme náchylní viac pri naučených modlitbách, je, že si z modlitby (a nielen nej) urobíme niečo ako *magické zaklínadlá a formulky.* Takto mnohí ľudia pristupujú ku kňazom a sviatostiam: Vykonal som hriechy, tak idem ku kňazovi do spovednice, odrecitujem formulku „ľútosti“, kňaz (ako nejaký čarodějník) prednesie čarovnú formulku rozhršenia, zamáva pritom rukami a urobí príslušné kúzelné gesto – a som očistený a môžem sa vrátiť späť do svojho starého života a pokračovať v ňom. Takto mnohí nazerajú na modlitby, ako na nejaké kúzelné formulky. Na internete ale aj medzi ľuďmi sa preberá, ktorá modlitba (formulka) je účinnejšia, ktorá od Boha získa všetko, o čo prosíme a na čoho získanie ju použijeme... Práve teda sv. Terézia Veľká pred týmito nebezpečenstvami varuje a hovorí: *„Nenazývam ... modlitbou to, keď si niekto nevedomuje, s kým hovorí, kto to s ním hovorí, čo žiada a od koho to žiada, aj keď pritom hojne pohybuje perami. Ak niekto vo zvyku hovoriť s Božou Velebnosťou ako s nejakým otrokom, bez toho, aby pomyslel na to, či hovorí dobre alebo zle, spokojný s tým, čo mu príde na jazyk alebo čo sa naučil naspamäť, pretože sa to už mnohokrát modlil... to nepovažujem za modlitbu a keď Boh nedopustí, aby sa tak niektorí kresťania chovali!“*

Skutočná modlitba sa začína rozjímaním, o ktorom Terézia hovorí, že *„nakolko to chápem ja, vstupnou bránou do tohto hradu [života s Bohom, kresťanstva] je modlitba a rozjímanie.“* Rozjímanie má totiž dve dôležité funkcie. Prvá je, že nás vedie k pokániu a k obráteniu. Vezmime si napríklad modlitbu Pána! Kolokrát sa ju modlíme naozaj ako nejaké „zaklínadlo“, „kúzelnú formulku“, bez toho, aby sme venovali pozornosť, čo to vlastne presne hovoríme a žiadame? Ak na ňou začneme ale rozjímať, čiže uvažovať, tak sa zastavíme hneď pri prvom slove, „*Otče...!*“ Čo to znamená, že Boh mi je Otec? Naozaj mi je Otec? Skutočne? Správam sa k Nemu tak? Beriem Ho tak? Ako Otca – a nie ako tyrana, sudcu, vzdialeného panovníka v Nebi,...? A ja – som jeho syn? Čo to znamená, byť synom Boha? Isto to nie je maličkosť, byť synom Boha a Kráľa a Dedičom! Čo to znamená? Som tým? Naozaj? A potom: *„Otče náš...“* – kto je moja nová rodina, Rodina Boha? poznám ju? A naozaj mi je rodinou? Skutočne? Súrodencami, bratmi a sestrami, mojimi najbližšími a vlastnými? Správam sa k nim tak? Žijem s nimi tak? A potom, *„bud' vôľa Tvoja“* – naozaj po tom túžim? Alebo sa práve teraz modlím tieto slová za presný opak, aby sa stala *moja vôľa* a Boh vypočul *moje* prosby? Čo naozaj chcem? A v tomto svetle začínam spoznávať svoju nevieru, svoje pokrytectvo, nelásku, sebestvo, zlobu, svoj hriech a to ma vedie k pokániu, ľútosti, obráteniu a zmene života! A keď tak konám, zase len používam rozjímanie ako nástroj svojho nového života. Smädný po Božom slove denne ho čítam, sýtím sa ním, uvažujem, rozjímam nad ním, aby som z neho spoznával, čo to znamená, byť synom (dcérou) Boha, ako žiť už po novom nový Život v Rodine môjho nového Otca! Takže sa už nedivíme, prečo za vstupnú bránu kresťanstva považuje Terézia Veľká Avilská práve rozjímanie a súčasne za znak toho, že sme uverili, obrátili sa a nastúpili cestu Božích detí.

Rozjímanie prerastá do meditácie. Tieto dve slová sa niekedy zamieňajú, ale my ich budeme rozlišovať. Meditácia je niekedy známa aj ako *afektívna modlitba*, modlitba citová, emotívna. To preto, že poznanie Božích vecí a Božích darov a prvé dotyky Ducha, ktorým sa pomaly odvažujeme otvárať, nás vedú k radosti a plesaniu, k jasaniu, ku chvále. Toto je obsahom dnes populárnej *modlitby chvál.* Otázka je, koľko ľudí sa ich naozaj modlí takto so srdcom prekypujúcim chválou, túžbou, láskou a vďakou, ako o nej píše Guigo Kartuzián v 12. storočí, že *„rozjímanie starostlivo*

skúma, k čomu máme smerovať, a ako kopáč nachádza poklad, ktorý nám ukazuje. Ale pretože samo o sebe ho vyzdvihnúť nemôže, posielá nás na modlitbu. Modlitba so všetkými silami pozdvihuje k Bohu, preniká až k vytúženému pokladu, totiž slasti nazerania.“

Nazeranie, kontemplácia, čiže vnútorná modlitba je potom tá, ktorá náleží „blaženým“ a o ktorej Guigo píše, že v nej človek *„nachádza odmenu za predošlú námahu a napojí smädnú dušu rosou nebeskej slasti. [Boh] unavenú dušu občerstvuje, hladnú sýti, vyprahnutú zavlázuje, spôsobuje, že duša zabúda na veci pozemské, zabúda na seba a v tomto umieraní ju podivuhodne oživuje, opojením ju privádza do stavu rozumnej triezvosti.“*

Tieto stupne modlitby – to je vlastne akoby oná cesta na púšť, preč od sveta a Ega a smerom k oáze lásky, kde čaká Milovaný, Ženich, Boh. A tak aj keby bolo možné začať hneď praktizovať cvičenie *kontemplatívnej modlitby*, v praxi napríklad Guigo (ale ani Terézia) to nepovažuje za veľmi reálne a vysvetľuje: *„Tieto stupne sú navzájom spolu tak prepojené a vzájomne si medzi sebou tak slúžia a pomáhajú, že prvé bez druhých len málo alebo vôbec nič nie sú platné, nasledujúce bez predchádzajúcich bud' vôbec alebo len zriedka môžu sa vyskytovať.“* Ako by sme totiž mohli vydržať na púšti vnútornej modlitby, ak nás srdce tiahne späť do sveta a jeho hluku? A ako by nás mohol naplniť Boh, kým sme sami plní Ega? A práve rozjímaná modlitba a následne smäd po Bohu, túžba a láska afektívnej modlitby nás na púšť vyvádžajú a voči Bohu otvárajú a vyprázdňujú v pokání a láske od samých seba!

To neznamená, že ak sme sa necvičili v nejakom systéme rozjímania, nemáme šancu. Rozjímať sa dá aj samým životom – úplne rovnako, ako keď *zamilovaný chlapec vo dne v noci rozjíma o svojom dievčati*, a nie je v tom nič formálne, žiadne odmerané cvičenie či nejaká povinnosť.